

a my všichni přece dobře víme, že i nový parlament bude takový, jaká bude KSČ po sjezdu. Je to sice pořád nenormální, ale je to realita a naše veřejnost je ochotna ji respektovat, jestliže KSČ bude respektovat veřejnost. Ostatně KSČ v květnu k takové nejširší spolupráci už vyzvala. Jde jen o to, aby to byla normální spolupráce, aby se sjezd konfrontoval opravdu s veřejností a ne s obrazem, který si o veřejnosti vytvářejí stranický, dosud důkladně nereformovaný aparát.

A co je vlastně ten normální politický život? Právní řád, prosperita, svobodná výměna názorů a reprezentativní demokratická vláda v demokraticky uspořádané Evropě.

LL. č. 19. 4. července 1968

Prohlášení kruhu nezávislých spisovatelů

I.

Čím osaměleji stojí moderní člověk před úkolem najít si v sobě odpověď na otázku vlastního smyslu, tím menší je také jeho jistota, že se lidstvu podaří spoutat závratný potenciál technologické civilizace mravními principy smysluplného života a zaručit, že se tento zdroj nedozírných možností nepromění přes noc ve zdroj jejich nedozírné zhouby. A čím menší je tato jeho jistota, tím naléhavěji pociťuje potřebu *demokracie* jako systému záruk proti koncentraci a zneužití moci.

Naše národy, jež jejich osud naučil vážit si humanity, kultury, svobody a nezávislosti, dovedou a chtějí žít ve *skutečné* demokracii. Ostatně ukázalo se, že se u nás nelze přiblížit ani k ideálům socialismu, pokud je socialismus chápán jako protiklad demokracie a nikoli jako její rozšíření; vše dokonce nasvědčuje tomu, že československý socialismus bude skutečným socialismem jen potud, pokud československá demokracie bude skutečnou demokracií: má-li totiž všechen náš lid konkrétně pociťovat, že hospodářství patří opravdu jemu, musí se opravdu konkrétně podílet na jeho správě, a má-li se opravdu podílet na jeho správě, pak se musí opravdu podílet i na vládě v zemi. Socialismus, který připouští demokracii pouze pro někoho, musí být u nás záhy pochopen jako socialismus pouze pro někoho.

V Československu nežijí jen komunisté a marxisté a předpoklad, že být komunistou znamená být intelektuálně i morálně čímsi víc než ostatní lidé a mít tedy větší nárok na správu věci, neodpovídá, — jak se v průběhu posledních dvaceti let dostatečně potvrdilo — skutečnosti. Lidé nehodní a neschopní jsou na obou stranách, právě tak jako lidé čestní a schopní. Nestají proto, když právo politicky se projevovat, organizovat se a ucházet se o účast na vládě dostanou

dnem všichni komunisté, kteří jiným to právo neupírají: toto právo musí dostat v rovné míře všichni, kteří je neupírají jiným.

● Současná hospodářská a sociální struktura naší společnosti, založená na úplném a dlouho upevňovaném zespolečenštění výrobních prostředků, vylučuje podle našeho názoru jakoukoli reálnou možnost zvratu hospodářství k principu soukromého vlastnictví, mimo jiné i proto, že už dávno neexistují společenské síly, v jejichž materiálním a politickém zájmu by takový obrat byl. Proto se zadostiučiněním můžeme konstatovat, že se ani v současně době nesetkáváme s požadavky, jež by k takovému zvratu otevřeně nebo skrytě mířily. A proto nás zároveň hluboce znepokojuje, že se v oficiálních projevech stále častěji objevují varování před mobilizací tzv. „protisocialistických sil“, varování, jež nejsou zásadně dokládána konkrétními příklady. Pochopitelně: takové příklady neexistují. A tak nám nezbyvá, než si tyto hlasy vykládat jako setrvačné pozůstatky myšlení, charakteristického pro bývalý režim, jehož tradičním nástrojem při uplatňování totalitní vlády byl samozvaný monopol na socialismus, osočující bez důkazů všechno nepohodlné z protisocialističnosti. Autoři takovýchto projevů si ovšem neuvědomují, že mluví sami proti sobě — je totiž projevem velmi chatrného mínění o tolik zdůrazňovaných pozitivních výsledcích uplynulého dvacetiletí, připouští-li se tak snadno možnost mobilizace právě těch sil, jejichž likvidace byla jedním z mála skutečně důsledných děl minulé epochy.

● Jsme přesvědčeni, že úspěšný vývoj k demokratickému socialismu vede jedině cestou rozvoje rozsáhlé *plurality* politických zájmů, programů, aktivit a organizací, přirozené a svobodně vznikajících, navzájem na sobě nezávislých a politicky vyjadřujících přirozenou historickou, sociální, názorovou a zájmovou diferenciaci národa. A jedině strukturovaný systém vzájemné kontroly těchto různých politických sil a jejich svobodná soutěž o přízeň lidu ve svobodných volbách může v budoucnosti zaručovat to, co rozumíme skutečnou demokracií.

II.

Umění odkrývá vždycky novou tvář světa, sděluje nám o něm něco, co dosud nevíme; nechce být tedy ilustrací ve smyslu výpovědi o jeho známé tváři nebo interpretací, ale setkáním původnosti lidského ducha s původní mnohoznačností světa: pravdou.

Nejvlastnější poslání umělce spatřujeme tedy ve *službě pravdě*. Nejdůležitější podmínku této služby vidíme v její *nezávislosti*; totiž: v její nezávislosti na kterémkoli hotovém výkladu světa, zejména na tom, který je mocenským zájmem — jakožto ideologie —

předkládán k opakování; totiž: v umělcově nezávislosti *na moci*.

● Byla léta, kdy ti z nás, kteří se nechtěli zpronevřit svému poslání a zřici se své nezávislosti, nesměli, nemohli nebo nechtěli publikovat, a kdy mnozí z nich byli — jen za svou snahu o nezávislost — vyobcováni z literatury.

Později přišly doby, kdy někteří z nás začali publikovat a někteří byli dokonce za svá díla chváleni. Mnozí jiní však v téže době stále ještě publikovat nemohli. Ať jsme však byli slaveni nebo perzekvováni, jedno nám všem zůstávalo společné: situace *outsiderů*. Byli jsme tolerováni, trpěni, připouštěni, neplnoprávní. Potenciálně podezřelí, potenciálně nespolehliví, zakuklení nepřátelé, jejichž nezávislost je jen maskou negativního programu. A pokud jsme se nemínili vzdát své představy o poslání spisovatele, nemohli jsme se vřadit do kulturního dění jinak a víc, než právě jen tím, že jsme tu a tam byli publikováni, že jsme tu a tam byli vpuštěni — když jsme příliš nezlobili — mezi vyvolené jako mírně kuriózní ozdoba jejich společenství. A to ještě jen díky těm našim kolegům-komunistům, kteří nás prosazovali. Byla to nedůstojná situace spisovatelů, usilujících o nezávislost uprostřed všeobecné, byť už mírně se rozkládající závislosti kultury na politice.

● Spisovatel slouží lidem především tím, že svým psaním slouží pravdě; jeho dílo — jako nový „výklad“ světa — je pro lidi prostředím jejich lidského sebeuvědomování ve světě a tedy jakési sebehumanizace. Jenomže: tato úloha je, jak zřejmo, úlohou veřejnou. A čím větší veřejné důvěry a autority svým psaním spisovatel dosahuje, tím větší veřejnou odpovědnost zároveň nese za to, jak s touto autoritou nakládá — z toho se vyvázat nelze: odmítnout angažovaný krok za hranice literární tvorby může za určité situace znamenat tutéž občanskou zpronevěru, jakou je u politika zneužití moci; ztrátu důvěry v morální potenci spisovatele může následovat ztráta důvěry v závaznost toho, co píše; po soudu nad občanem může přijít i soud nad spisovatelem.

● Vždycky se tedy spisovatel angažuje ještě i jinak a celistvěji, než pouze tím, že píše básně, romány nebo povídky. My jsme se dosud mohli angažovat spíš jen tím, co jsme nedělali, než tím, co jsme dělali. Nastal čas, kdy cítíme možnost a tím i povinnost angažovat se přiměřeněji. Lze se však vůbec angažovat a zachovat si přitom nezávislost?

Jsmo přesvědčeni, že ano: angažovat vede přece k závislosti jen potud, pokud jejím skutečným cílem je moc a pravdu chápe jen jako prostředek k jejímu dosažení; pokud ale naopak pojímá moc jen jako nutný prostředek k prosazení pravdy a pravda je jejím

posledním cílem, pak se nejen s nezávislostí nevyklučuje, ale dokonce ji naopak prohlubuje.

Osud některých z nás jasně prokazuje, že spisovatel může plnit své poslání opravdu nezávisle jen v podmínkách opravdu nezávislé kultury. Tyto podmínky však nepřicházejí nikdy z nebe. Je třeba o ně zápasit. Je třeba se angažovat. Angažovat se za *nezávislost*.

● Už tradičně hrají spisovatelé v našich novodobých národních dějinách významnou politickou roli: ve všech uzlových historických okamžicích byli mezi prvními, kdo svou politickou iniciativou vstupovali do situace a tvůrčím způsobem ji ovlivňovali. Je obecně známo, že svou inspirativní roli sehráli spisovatelé i při vytváření duchovního klimatu, jež vyústilo do politických přeměn, které dnes prožíváme. Navázali tak na významnou tradici svého stavu. A byli to především někteří naši kolegové-komunisté, kteří vykonali v tomto směru největší kus práce. Hluboce si jich za to vážíme. I když si zároveň uvědomujeme, že to bylo v určitém smyslu jejich povinností: jednak se mohli kriticky projevat daleko snadněji, protože se přece jen těšili o něco větší důvěře mocných a měli tudíž i nepoměrně více institucionálních příležitostí a právní ochrany; jednak byli i morálně zavázáni stát v tomto úsilí na předních místech, protože nesli — jako členové vládnoucí strany — svůj díl odpovědnosti za to, co se dělo.

Doba se změnila: i my teď můžeme mluvit nahlas a sdrůžovat se; staré omluvy už neplatí. Nazrál čas, abychom vystoupili se svým vkladem a po boku svých kolegů-komunistů — tentokrát však už jako jejich rovnoprávní partneři — usilovali o to, aby proces duchovní a etické renesance pokračoval dál. Je třeba, aby demokratizace vedla k demokracii. Normalizace k normalitě. Liberalizace ke svobodě. Nápravy křivd k zárukám práva. Tolerance k rovnoprávnosti.

● Jsme lidé různé filosofické orientace, různého politického smýšlení, různých uměleckých názorů; nespojuje nás tedy žádná ideologie ani příslušnost k nějakému politickému programu. Spojuje nás navzájem — a také i s mnoha dalšími, straníky i nestraníky — mezi jiným společné přesvědčení, že lidský život představuje výsostnou a nedotknutelnou hodnotu, o jejímž bytí a nebytí nemá druhý člověk právo rozhodovat (ani prostřednictvím zákona); že člověk má plné právo svobodně myslet, projevat se a žít, a že společnost má právo tuto jeho svobodu zákonně omezit pouze tam, kde jí sám zneužívá ke svévolnému omezení svobody druhého člověka; že všichni lidé si jsou rovni před zákonem i výkonou mocí a mají totéž právo se svobodně politicky organizovat a ucházet o účast na správě věcí, resp. svobodně rozhodovat ve svobodných volbách o tom, kdo z nich má správu jejich věcí věst.

Pozorujeme-li na pozadí těchto našich společných východisek historickou situací, v níž se ocitáme, dospíváme k přesvědčení, že je třeba zejména:

rehabilitovat *rozum* a jeho kritickou funkci, aby se už nikdy nemohlo opakovat, že tolik lidí, a zvláště těch, kteří byli svým vzděláním i dispozicemi předurčení k opaku, abdikovalo na vlastní nepředpojatý úsudek, ať už ve jménu víry, instinktu, taktiky nebo iluze vyššího zájmu, a zasadilo se tak o všeobecné zmyslitifikování skutečnosti;

rehabilitovat *etiku* se všemi klasickými imperativy svědomí v jejich původní jednoznačnosti a naléhavosti, z nichž například příkaz „nepodáš křivého svědectví“ pociťujeme jako zvlášť aktuální, zejména pro nás, spisovatele;

rehabilitovat *práci* jako jediný způsob realizace lidského ducha a místo rasy, třídního původu či politické příslušnosti postavit opět práci a její výsledky jako základní měřítko člověka, abychom se všichni zase posuzovali navzájem podle toho, co skutečně děláme a nikoli podle toho, co se o sobě dohadujeme (ve společnosti, tolik zdůrazňující práci, bylo toto měřítko donedávna nejméně důležité).

Nejvlastnějším prostředím naší práce a tím i našeho úsilí o svobodu, rozum a etiku je pro nás jako pro spisovatele *jazyk*; je proto přirozené, že vztah k němu jako k jazyku země, v níž jsme se narodili, nás spojuje víc než co jiného.

A ještě něco nás spojuje — to, co nás vlastně spojuje: *rozhodnutí společně usilovat o nezávislost kultury a tím o nezávislost člověka.*

III.

Dvacetiletá nemožnost svobodného a veřejného politického sebevědování zanechala v nestranické většině národa své důsledky: už proto, a možná hlavně proto, nebude vývoj ke zdravé politické pluralitě ničím právě jednoduchým; dlouhodobý proces politické sebereflexe různých nekomunistických sil a jejich programové a organizační krystalizace teprve začíná a začíná takřka z ničeho; tyto lidé se teprve probírají z dlouhodobé narkózy, teprve se začínají samostatně politicky projevovat, přinášejí teprve své první elementární nároky a jejich programové a organizační pokusy jsou přirozeně dosud ještě značně chaotické, nezkoušené, zbrklé a atomizované. A přesto — i v té podobě, jakou dnes mají, a nevybaveny dosud žádnou legální mocí — začínají tyto pokusy sehrávat určitou katalytickou roli; na rovině obecně koncepční zatím především tím, že ve svých prohlášeních — zatím ještě značně mlhavých — znovu a znovu upozorňují na některé donedávna nesamozřejmě samozřejmosti, vyplývající ponejvíce z důsledně humanistického základu často v této souvislosti citované charty lidských práv.

Charakteristickým rysem současně — nepochybně

provizorní — podoby těchto pokusů je přitom jejich většinou *negativní sebevymezení*: nespojují lidi tolik na základě toho, co chtějí a co jsou, jako spíš na základě toho, co nechtějí a co nejsou; nevznikají tolik z potřeby konstituovat právě jen to nebo ono, jako spíš z potřeby konstituovat prostě něco; nevznikají proto, že by nevyhnutelně musely být tím, čím jsou, bez ohledu na obecnou situaci, jako spíš naopak pod tlakem této obecné situace, která po vzniku „něčeho“ volá. Spíš než funkci konstruktivně koncepční akcentují tedy zatím svoji funkci *obrannou a kontrolní*. Je to docela přirozené: rodí-li se nové síly uprotřed všeobecného mocenského monopolu jedné ideologicky založené organizace, nemohou mít v první fázi asi jiný program než právě jen program obecné obhajoby samozřejmých práv, nároků a požadavků těch, jež jsou mimo tuto organizaci: poněkud nenormální podoba těchto negativně se vymezujících skupin je docela logickým odrazem nenormální situace, na níž bezprostředně reagují.

Tyto tendence vznikají na velmi rozmanitých konkrétních rovinách a nejsou svazovány žádnou centrálně šířenou linií; určitá abstraktnost jejich celkového programu je nebo může být tedy velmi zajímavě využívána jejich *konkrétními možnostmi*, totiž jejich schopností dynamicky reagovat na lokální situaci, z níž vyrůstají, a svobodně, důsledně a navzájem nezávisle zachycovat a řešit nejrůznější dílčí, zato však palčivé a po léta neřešené problémy svého konkrétního prostředí. Důraz na tyto konkrétní možnosti může podle našeho názoru otevírat rozmanitým nestranickým snahám nejučinnější cestu k jejich konsolidaci, autoritě a eventuální pozdější integraci. Nehledě k tomu, že samy praktické výsledky takto orientované aktivity mohou — paralelně na nejrůznějších rovinách — přispívat k tomu, oč běží: k normalizaci poměrů.

●
„(1) Posláním Kruhu nezávislých spisovatelů je vyjadřovat názory a hájit zájmy jeho členů, především v rámci SČSS, tedy u jeho orgánů a zařízení, ale i před veřejností a jinými institucemi; umožňovat jim vzájemný kontakt a dohodu v různých otázkách vnitrosvazového i celospolečenského charakteru; koordinovat jejich aktivitu tam, kde tato aktivita určitou koordinaci vyžaduje; a jejich sdružováním, umožňujícím jim organizovaný projev své vůle, jim zajišťovat tatáž práva, jež mají spisovatelé-členové stranických skupin, a tím jim otvírat možnost spolupráce s nimi na principu rovnoprávného partnerství. (...)

(3) Členem Kruhu nezávislých spisovatelů se stává každý člen nebo kandidát SČSS nebo člen jeho příkladatelské sekce, který se přihlásí za člena Kruhu nezávislých spisovatelů a který není členem žádné stranické organizace při SČSS.“

Tak jsme formulovali smysl svého Kruhu v jeho

Statutu. V dopise, jímž jsme své ustavení oznamovali ústřednímu výboru SČSS, jsme motivy tohoto ustavení rozvedli takto:

„Posláním Kruhu je dát spisovatelům-nekomunistům příležitost konfrontovat si mezi sebou — tak, jak to dělají komunisté — především své názory na různé problémy svazové práce, hledat a rozvíjet společná stanoviska, náměty a návrhy a předkládat je svazovým orgánům, hájit zájmy nezávislých spisovatelů a prosazovat jejich nároky. Ve srovnání se straníky jsme byli dosud v nevýhodě, protože jsme byli při svazových jednáních stavěni obvykle před hotové a podrobně vypracované návrhy, jak byly připraveny na stranické půdě, a nemajíce možnost předem konfrontovat své myšlenky a na základě toho připravovat propracované alternativní návrhy, byli jsme odsouzeni k tomu, abychom jen dávali ke stranickým návrhům připomínky; náš komentář se přitom obvykle nemohl dočkat — jako hlas pouhého jednotlivce — žádoucí pozornosti. Z naší snahy vymanit se z této nevýhodné situace vznikl i náš Kruh.“

● Situace, na niž jsme bezprostředně reagovali — ve chvíli, kdy to bylo možné — ustavením Kruhu, totiž situace neplnoprávnosti, je tedy, jak zřejmo, totožná se situací, z níž se rodí pravděpodobně většina dnešních projevů nestranické aktivity. A i naše výchozí pohnutky, totiž onen intenzivní pocit, že současná doba nás přímo zavazuje k povinnosti vystoupit ze své outsiderské role a angažovat se, jsou zřejmě shodné s pohnutkami jejich.

Uvědomujeme si tuto souvislost a hlásíme se k ní; svůj Kruh opravdu chápeme jako přirozenou součást tohoto širokého a podle našeho názoru velmi pozitivního hnutí. Což ovšem neznamená, že bychom se proto hodlali a priori zřítí možnosti svobodné reflexe i na tuto stranu: něco takového by bylo v očividném rozporu s naší koncepcí spisovatelské nezávislosti. Neznamená to také, že bychom se chtěli uměle oddělovat od svých kolegů-komunistů: mnozí z nich a někteří z nás sobě navzájem; pouhý fakt stranické příslušnosti — a tím spíš nepřislušnosti — nereprezentuje dnes už prakticky žádné striktní omezení názorové nebo mentální. Chceme si pouze zajistit podmínky k rovnoprávnému dialogu a spolupráci s nimi.

S hlavními projevy současného nestranického hnutí máme však společnou i další věc: prvek určité neornálnosti, vyplývající z našeho negativního sebeohrazení. Víme dobře, že pouhá nepřislušnost k něčemu nemůže být dobře smysluplným východiskem trvalé společné práce. Náš Kruh je nutně společenstvím vědomě dočasným, vědomě účelovým, k němuž jsme se uchýlili proto, že to je v současné přechodné situaci jediný způsob, jímž můžeme — jak se nám zdá a už i prakticky potvrzuje — prosadit to, co pokládá-

me za správné a potřebné. A je-li smysl rozmanitých nestranických aktivit dnes především v jejich konkrétní práci, v jejich konkrétním prostředí, pak to je bod, který nás s nimi spojuje víc než co jiného: nad konkrétními úkoly jsme se spojili a v nich — jak před námi vyvstávají na pozadí těch několika všeobecných koncepčních východisek, na nichž jsme se stručně shodli — spatřujeme také nejvlastnější smysl a neadekvátnější pole svého působení.

IV.

Svůj program spatřujeme především v těchto základních úkolech:

1. Prosazováním principu *nezávislosti kultury* napomáhat normalizaci poměrů v kulturní politice: kultura se už nikdy nesmí stát funkcí politiky; politika musí být natolik kulturní, aby kultura nemusela suplovat její úlohu. Konkrétně to znamená bojovat proti všem typům ideologické, institucionální a materiální podřízenosti kulturních institucí a organizací politickým místům.

2. Prosazovat — v časopisecké, nakladatelské i ostatní kulturní činnosti — tytéž možnosti pro všechny názory, filosofie a estetiky, stať tyto možnosti neupírají jiným. Přirozená pluralita a diferenciacie myšlení a tvorby musí mít svůj adekvátní výraz v přirozené *pluralitě a diferenciaci publikačních možností*, časopiseckých, edičních a jiných.

(3) Prosazovat *rovnoprávnou možnost účasti* všech, tedy i nestraníků, na vedení časopisů, nakladatelství a kulturních institucí. Této rovnoprávnosti nechceme přitom dosahovat mechanicky kvantitativním způsobem (např. paritním zastoupením straníků a nestraníků v orgánech, redakčních radách a podobně), protože tím bychom jen novým způsobem upevňovali neornální situaci, ale hájícím zřetele kvalitativního, tj. důrazem na individuální kvality jednotlivců a na nutnost objektivního posuzování těchto kvalit bez ohledu na politické přesvědčení nebo stranickou příslušnost jejich nositelů. Chceme tedy dosahovat rovnoprávnosti tím, že proti preferenci hlediska politického a stranického budeme preferovat *hledisko mravní a odborné*.

(4) Přijmout na sebe nepřijmou povinnost své *vzájemné morální kontroly* a vytvořit tak jednu z možných záruk, že se už nikdy nebude opakovat taková diskreditace spisovatelského stavu, jakou byly krvelačné komentáře některých spisovatelů k nezákonným soudním přelíčením v padesátých letech. Nemáme zájem na rekriminacích a rozhodně nemíníme těm, kteří mnohé z nás kdysi vylučovali z literatury, odpovídat stejným způsobem a pokračovat tak v nekulturním dile, které oni začali. Chceme pouze, aby ti, kteří se zkompromitovali — ať už vědomě z konjunkturních důvodů, anebo proti své vůli tím, že se dostali do složitě sítě morálních a společenských závislostí — nereprezentovali nadále ve vedoucích funkcích

spisovatelskou obec a nerozhodovali o osudech literatury. Nejen z důvodů principiálních, ale i praktických: domníváme se, že ti, kteří po léta přijímali úlohu převodních pák moci nad literaturou a zbavovali tak kulturu její přirozené nezávislosti (byť z jakýchkoli pohnutek), nedávají dostatek záruk, že při prvním eventuelním pokusu o nátlak zvenčí opět nepodlehnou a nestanou se jeho nástrojem.

● Svaz čs. spisovatelů vznikl po únoru 1948 a po zrušení Syndikátu čs. spisovatelů jako tak zvaný „výběrový ideový tvůrčí svaz“. Za těmito pojmy se skrývalo pojetí spisovatelské organizace jako platformy zajišťující výsady těm, kteří jsou věrní oficiální politice a zároveň jako nástroje jejich mocenského ovládní. Ačkoliv členská struktura Svazu, způsob jeho práce i jeho objektivní politická úloha prodělaly od té doby velký vývoj, zachovávala současná podoba této organizace dosud řadu charakteristických rysů tehdejšího pojetí své úlohy. Rozpor mezi objektivními možnostmi současně kulturní situace a faktickými tendencemi ve Svazu na jedné straně a všemi koncepcními, strukturálními a pracovními pozůstatky jeho přežití funkce na straně druhé volá po jeho rychlé a zásadní přestavbě. V úsilí o tuto přestavbu spatřujeme nyní svůj neaktuálnější úkol. Svaz spisovatelů se podle našeho názoru musí stát:

1. novým typem skutečně *nezávislé zájmové organizace*, výslovně sdružující spisovatele a překladatele bez ohledu na jejich filosofické, politické a umělecké vyznání;

2. organizací opravdu *demokratickou*, jež poskytuje tatáž práva všem svým členům (jež tedy nerozlišuje z průhledných důvodů politické manipulace mezi spisovateli s hlasovacím právem na jedné straně a tak zvanými kandidáty a členy překladatelské sekce bez hlasovacího práva na straně druhé) a umožňuje celému svému plénu skutečně působit na vedoucí orgán;

3. organizací opravdu *dělnou a nebyrokratickou*, v jejímž čele stojí pracující a akceschopné vedení (současný systém mnohačlenného a vicestupňového vedení práci neusnadňuje, ale jen ztěžuje).

Důsledně federativní uspořádání této organizace pokládáme přitom za samozřejmý předpoklad.

V souvislosti se svou koncepční proměnou musí Svaz podle našeho názoru také zásadně revidovat způsob, jímž probíhalo převádění členů z bývalého Syndikátu, a otevřít se všem spisovatelům, žijícím v emigraci (z nichž mnozí museli odejít právě proto, že nebyli převedeni ze Syndikátu do Svazu a tím se octli prakticky mimo zákon).

Na říjen je svolán 5. sjezd Svazu čs. spisovatelů, který má přestavbu Svazu realizovat. Hodláme k tomu připravit — buď ve spolupráci s těmi straníky, s nimiž nalezneme společnou základnu, anebo sami — příslušné podklady, včetně návrhu nových stanov,

a hodláme se za důsledné provedení této přestavby iniciativně angažovat i přímo na sjezdu. Jako nedílňou součástí této iniciativy chápeme i svou účast na přípravě volební kandidátky; pokud se této přípravy nebudeme moci účastnit, chceme vystoupit s kandidátkou vlastní.

● Podaří-li se nám uvést v život všechny tyto zásady, ať už se týkají samotného Svazu, anebo celé širší sféry naší zamýšlené působnosti, tedy až zavládne v okruhu našeho povolání skutečná rovnoprávnost, až zvitězí princip kvality nad principem stranické příslušnosti a až bude v základních obrysech prosazena zásada nezávislosti kultury, bude tím splněno i poslání našeho Kruhu a jeho další existence ztratí smysl, protože to, o co se zasazuje, stane se samozřejmostí. Čím dříve tedy budeme moci Kruh nezávislých spisovatelů rozpustit, tím větší úspěch naší společné aktivity to bude představovat.

Schváleno plenární schůzí KNS 6.6.1968

LL č. 19, 4. července 1968

Ivan Klíma Předsjezdové obavy

Jakkoli plní optimismu i nadějí v možnosti československé demokracie, víme všichni velice dobře, že první a pravděpodobně rozhodující zápas o její podobu se odehraje uvnitř komunistické strany, a to v nejbližších dnech a týdnech předcházejících sjezdu.

Jaké jsou předpoklady pro to, aby tento sjezd byl připraven a proběhl skutečně v demokratickém duchu? Aby skutečně byli zvoleni delegáti, kteří by odpovíděně reprezentovali názory, mínění a přesvědčení více než miliónu členů strany? Mnozí vidí záruku toho v tajném hlasování. Tajně hlasování však (jakkoli se ještě nedávno zdálo téměř nedosažitelnou vymožeností) není nic víc, než nezbytný předpokladem demokratické volby — ani nejtajnější volby nedávají přece záruku toho, že budou vybráni správní lidé, nebudou-li zároveň obnoveny všechny ostatní předpoklady demokratické volby.

Obnovení těchto předpokladů se musí jevit jako gigantický úkol každému, kdo se zamyslí nad půlstoletými dějinami strany. Před čtyřiceti lety totiž započal nebo přesněji již vrcholil proces, který v podstatě umrtvil demokratický život uvnitř strany. Stalinizace strany (pro stalinisty je příznačné, že používají pro své akty vždy pojmenování, jež jsou s nimi v přímém rozporu, a nazovů tedy akt, který znamená poslední likvidaci lidských principů, bolševizaci) znamená v oblasti ideové prosazení názorů, že každé mínění, které je odchylné od mínění přijatého centrem za